

شیوه نامه ی دکتری تخصصی (Ph.D) مدیریت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

مقدمه

رشد پر شتاب علم و فناوری و تحولات عظیم اجتماعی و اقتصادی به خصوص اهداف برنامه های توسعه و سند چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران، شرایطی را برای دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی پدید آورده است که وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای ایجاد تحول راهبردی در علم و فناوری و توجه بیشتر به پژوهش، تربیت نیروهای متعهد، متخصص و ماهر را از طریق تنوع در شیوه پذیرش دانشجو در دوره دکتری، در صدر اولویت های کاری خود قرار داده است.

برای نیل به اهداف پیش روی، آخرین آیین نامه آموزشی دوره دکترا، مورد تجدید نظر قرار گرفت و در نهایت پس از جمع آوری نظریه های کارشناسی و بررسی در جلسات مختلف کارگروه آموزشی، آیین نامه جدید دوره دکترا به دو شیوه «آموزشی - پژوهشی» و «پژوهشی» تدوین شد. لازم به تأکید است که برگزاری هریک از شیوه ها، صرفاً با مجوز شورای گسترش آموزش عالی مجاز خواهد بود. البته در شیوه پژوهش محور، طرح های پژوهشی، پس از تصویب در کمیته های تخصصی و تعیین کارفرمای مشخص و پیش بینی اعتبارات آن، که باید از اعتبارات خارج از مؤسسه تأمین شده باشد، اجراء خواهد شد.

ماده ۱- برای رعایت اختصار، تعاریف زیر در این آیین نام به کار می رود:

وزارت: منظور وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.

دوره دکترا: منظور دوره دکترای تخصصی (Ph.D) است.

مؤسسه: منظور هریک از دانشگاهها و مؤسسه های آموزش عالی و پژوهشی کشور است که مطابق مقررات وزارت مجازند دوره دکترا برگزار کنند.

گروه: منظور کوچکترین واحد سازمانی آموزشی یا پژوهشی مؤسسه است.

آیین نامه: منظور آیین نامه دوره دکتراست.

طرح پژوهشی تقاضا محور: طرح پژوهشی، دارای کارفرمای مشخص است که برابر قرارداد، اجرای آن به مؤسسه واگذار و اعتبارات کامل پروژه به همراه هزینه های نظارت بر آن توسط کارفرما تأمین و نتیجه کار نیز تحویل گرفته می شود.

کمیته راهبری: منظور کمیته ای است که هدایت رساله دانشجوی را در شیوه آموزشی - پژوهشی، استاد راهنما و دو نفر عضو هیأت علمی با انتخاب گروه و در شیوه پژوهشی، مسئول گروه، معاون پژوهشی و کارفرما بر عهده دارد.

هیأت داوران: منظور هیأتی است که ارزیابی نهایی رساله دانشجوی در دوره دکترا را بر عهده دارد.
شورا: منظور شورای تحصیلات تکمیلی یا آموزشی دانشگاه در شیوه آموزشی - پژوهشی و بر حسب مورد شورای پژوهشی مؤسسه در شیوه پژوهشی است.

ماده ۲- دوره دکترا بالاترین دوره تحصیلی آموزش عالی است که به اعطای مدرک تحصیلی می انجامد و رسالت آن تربیت افرادی است که با نوآوری در زمینه های مختلف علوم و فناوری در رفع نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش مؤثر باشند. این دوره به دو شیوه « آموزشی - پژوهشی » و « پژوهشی » برگزار می شود.

تبصره: مؤسسه های پژوهشی با داشتن برنامه پنج ساله مصوب هیأت امناء و زیر ساخت های لازم و تبدیل پژوهش های مورد نیاز دستگاههای متقاضی به پروژه های پژوهشی می توانند دوره دکترا پژوهشی را اجرا کنند و دانشگاهها نیز به ازای هر ۵ نفر دانشجوی دکتری آموزشی - پژوهشی می توانند یک نفر دانشجوی دکترا به شیوه پژوهش محور جذب کنند مشروط بر اینکه استاد راهنما طرح پژوهشی تقاضا محور داشته باشد.

ماده ۳- شرایط پذیرش

الف) داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی

ب) داشتن مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد مورد تأیید « وزارت »

ج) داشتن صلاحیت علمی

د) داشتن توانایی در زبان خارجی

تبصره ۱: نحوه احراز صلاحیت علمی و توانایی در زبان خارجی بر اساس آیین نامه آزمون های نیمه متمرکز ورودی دکترا مصوب وزارت تعیین می شود.

تبصره ۲- اخذ حد نصاب قبولی در یکی از آزمون های استاندارد زبان انگلیسی بر اساس جدول زیر، مشروط به این که در هنگام پذیرش در مقطع دکتری، بیش از ۲ سال از زمان آن نگذشته باشد.

آزمون های عمومی دانشگاه های جامع کشور	TOLIMO	IELTS	IBT.TOFEL	TOFEL	MSRT	آزمون
۵۰	۵۰۰	۵/۵	۶۰	۴۶۰	۵۰	حد نصاب قابل قبول

ماده ۴- ظرفیت پذیرش دانشجوی با توجه به تعداد استاد راهنما که حداقل در مرتبه استادیار با حداقل دو سال سابقه تدریس در دوره های تحصیلات تکمیلی و راهنمای دو پایان نامه کارشناسی ارشد باشد، تعیین می شود و مسئولیت راهنمایی هر دانشجوی از ابتدا بر عهده استاد راهنماست که به درخواست دانشجوی و موافقت عضو هیأت علمی و تأیید گروه ذیربط تعیین می شود.

تبصره ۱: شرایط تعیین استاد راهنما در شیوه پژوهشی به جای دو سال سابقه تدریس، به پایان رساندن دو طرح پژوهشی به عنوان مجری می باشد که حداقل یک طرح باید پژوهش تقاضا محور خاتمه یافته و یا در دست اقدام باشد.

تبصره ۲: در صورت نیاز، به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید گروه، مسئولیت راهنمایی رساله دانشجوی را دو استاد راهنما (مشروط به اینکه استاد راهنمای اول «اصلی» ۶۰ درصد مسئولیت هدایت رساله را بر عهده داشته باشد) به طور مشترک عهده دار می شوند.

تبصره ۳: در صورت نیاز، به پیشنهاد استاد راهنما می توان یک یا دو استاد مشاور از بین اعضای هیأت علمی دانشگاه با مرتبه استاد یاری و بالاتر برای هدایت دانشجو تعیین کرد.

تبصره ۴: در شرایط خاص و به تشخیص شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه، انتخاب استاد راهنمای دوم و مشاور از بین متخصصان (با مدرک دکترا) خارج از مؤسسه نیز بلامانع است.

ماده ۵- مجموع واحدهای دوره دکترا ۳۶ واحد است که در شیوه آموزشی - پژوهشی ۱۲ تا ۱۸ واحد آن واحدهای درسی و ۱۸ تا ۲۴ واحد آن مربوط به رساله است و در شیوه پژوهشی نیز ۳ تا ۸ واحد آن واحدهای درسی و مرتبط با موضوع رساله دانشجوی و ۲۸ تا ۳۳ واحد آن مربوط به رساله است که در برنامه درسی مصوب هر رشته تعیین می شود.

تبصره ۱: تعداد واحدهای درسی هر نیمسال حداقل شش و حداکثر ۱۰ واحد است که با نظر شورای گروه، تحصیلات تکمیلی دانشکده و بر اساس برنامه درسی مصوب هر رشته انتخاب می گردند.

تبصره ۲: مدرسان دوره می بایست دارای مدرک دکتری با حداقل سه سال سابقه تدریس باشند.

تبصره ۳: برنامه آموزشی به نحوی تنظیم گردد که دروس موظف حداکثر در ۳ نیمسال آموزشی به دانشجویان ارائه گردد.

تبصره ۴: تعیین حداقل و حداکثر واحدهای درسی در شیوه پژوهشی در هر زمانی از دوره تحصیلی با تشخیص و نظر استاد راهنما و تأیید گروه صورت می پذیرد.

تبصره ۵: واحدهای درسی به منظور تسلط بر مفاهیم نوین هر رشته و تقویت توان علمی دانشجوی برای اجرای فعالیتهای پژوهشی با پیشنهاد استاد راهنما و تأیید گروه و بر اساس برنامه درسی مصوب هر رشته انتخاب می شود.

تبصره ۶: حداقل نمره قبولی در هر درس، ۱۴ از ۲۰ و میانگین قابل قبول نمره های دانشجوی در همه دروسها، ۱۶ از ۲۰ است. چنانچه میانگین نمرات دانشجوی کمتر از ۱۶ باشد، دانشجوی مجاز خواهد بود با نظر استاد راهنما، حداکثر در یک نیمسال تحصیلی، دروسهایی را علاوه بر سقف واحدهای درسی، برای جبران میانگین کل بگذراند.

تبصره ۷: در شرایط خاص و در صورت نیاز به تشخیص استاد راهنما و تأیید گروه ذیربط دانشجوی موظف است حداکثر تا ۶ واحد درسی را به عنوان جبرانی بگذراند نمره دروس جبرانی در تعیین میانگین کل محاسبه نمی شود.

ماده ۶- ارزیابی جامع:

ارزیابی جامع به منظور احراز قابلیت های آموزشی و پژوهشی دانشجوی است که در شیوه آموزشی - پژوهشی، دانشجوی باید با نظارت معاون آموزشی مؤسسه در یک آزمون که شامل دو یا سه درس اصلی به انتخاب استاد راهنما و تصویب گروه آموزشی است، شرکت کند. این آزمون باید به گونه ای باشد تا

توانمندی، تحلیل و استنباط دانشجو از نظر اساتید راهنما و مشاور و ۳ نفر از اعضای هیأت علمی (دو نفر از داخل مؤسسه و یک نفر خارج از مؤسسه) با پیشنهاد گروه و تأیید معاون آموزشی مؤسسه و نماینده ناظر تحصیلات تکمیلی دانشگاه) برای آغاز فعالیت پژوهشی سنجیده شود و در شیوه پژوهشی، احراز قابلیت پژوهشی دانشجو بر اساس روند پیشرفت فعالیت های پژوهشی دانشجو است که در پایان هر دو نیمسال تحصیلی از سوی کمیته راهبری سنجیده می شود.

تبصره ۱: آزمون جامع پس از اتمام دوره آموزشی و ارائه نمره قبولی در آزمون های معرفی شده زبان انگلیسی برگزار خواهد شد.

تبصره ۲: آزمون جامع دو نوبت در سال (نیمسال اول در دی ماه و نیمسال دوم در خرداد ماه) برگزار می شود.

تبصره ۳: آزمون جامع در دو مرحله کتبی و شفاهی به فاصله یک هفته برگزار می شود، مرحله کتبی ۶۰ در صد و مرحله شفاهی ۴۰ درصد نمره را در بر می گیرد.

تبصره ۴: کسب حداقل نمره ۱۶ از ۲۰ از مجموع دو آزمون کتبی و شفاهی کفایت می نماید.

تبصره ۵: شرکت در مرحله شفاهی آزمون منوط به کسب حداقل ۱۴ نمره از بیست نمره آزمون کتبی می باشد.

تبصره ۶: دانشجویی که میانگین ارزیابی جامع وی کمتر از ۱۶ باشد تنها یک بار دیگر می تواند در ارزیابی جامع شرکت کند.

تبصره ۷: میزان پیشرفت فعالیت های پژوهشی دانشجو در شیوه پژوهشی به صورت قابل قبول و غیر قابل قبول سنجیده می شود. در صورت احراز درجه قابل قبول از سوی کمیته راهبری، دانشجو می تواند به فعالیت های پژوهشی خود ادامه دهد.

تبصره ۸: چنانچه میزان پیشرفت فعالیت های پژوهشی دانشجو در شیوه پژوهشی از سوی کمیته راهبری غیر قابل قبول سنجیده شود، تنها یک نیمسال به وی فرصت داده خواهد شد تا روند فعالیت های پژوهشی خود را به سطح قابل قبول ارتقاء دهد. در غیر این صورت از ادامه تحصیل محروم خواهد شد.

ماده ۷- موضوع رساله:

دانشجو موظف است در شیوه آموزشی- پژوهشی حداکثر تا پایان نیمسال دوم و در شیوه پژوهشی از طرح های پژوهشی تقاضا محور هم زمان با پذیرش، موضوع رساله خود را با هماهنگی استاد راهنما تعیین و پس از تصویب شورا، فعالیت پژوهشی خود را آغاز کند.

تبصره ۱: طرح پیشنهادی رساله دانشجو در شیوه آموزشی- پژوهشی تا پایان نیم سال چهارم و در شیوه پژوهشی، در طول نیمسال اول و پس از تصویب شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه رسمیت می یابد و قابل اجراء است.

تبصره ۲: دانشجو موظف است در تمام نیمسال های اشتغال به تحصیل تا زمانی که از رساله خود دفاع نموده، بر اساس تقویم آموزشی دانشگاه نسبت به ثبت نام آموزشی اقدام نماید. عدم ثبت نام دانشجو به منزله انصراف از تحصیل تلقی گردیده و دانشجو از ادامه تحصیل منع می گردد. بازگشت به تحصیل دانشجو منوط به تصویب شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه می باشد.

تبصره ۳: دانشجو موظف است حداقل در فاصله زمانی تصویب پیشنهاد رساله تحصیلی تا زمان برگزاری دفاع از موضوع رساله، دو مرتبه به فاصله ۶ ماه در حضور کمیته ای مرکب از استاد/ استادان راهنما، استاد/

استادان مشاور و مدیر گروه آموزشی ذریبط گزارشی از روند اجرای رساله تحصیلی خود ارائه نماید و نتیجه آن را در قالب گزارش پیشرفت تحصیلی به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه ارائه کند.

تبصره ۴: حداقل فاصله زمانی بین تصویب طرح پیشنهادی رساله (پروپوزال) تا زمان دفاع از رساله تحصیلی حداقل یک سال می باشد.

ماده ۸- دانشجو پس از تدوین رساله و تأیید استاد راهنما و به شرط کفایت دستاوردهای علمی رساله (چاپ حداقل یک مقاله یا پذیرش دو مقاله برای دانشجویان در شیوه آموزشی - پژوهشی و چاپ دو مقاله برای دانشجویان شیوه پژوهشی در مجلات علمی - پژوهشی دارای نمایه معتبر بین المللی و همچنین در شیوه پژوهشی، باید استاد راهنما، مسئولیت کفایت کار انجام شده دانشجو را برای پاسخگویی به کارفرما یا دستگاه اجرایی بپذیرد) موظف است در حضور هیأت داوران از رساله خود دفاع کند.

تبصره ۱: در شرایط خاص و در صورتی که دانشجویان هر دو شیوه از تولید دانش فنی، ثبت اختراع، اکتشاف و نوآوری « ارزیابی و تأیید شده توسط مراجع ذیصلاح علمی » (منظور وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)، آثار بدیع هنری، کتاب تألیفی و تصنیفی « مورد تأیید دستگاه متقاضی » برخوردار باشند پس از تأیید هیأت داوران و شورا از ارائه مقاله معاف خواهند بود.

تبصره ۲: نحوه تشکیل و شرح وظایف هیأت داوران، چگونگی دفاع از رساله و احراز کفایت دستاوردهای علمی رساله، تابع دستورالعمل شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه است.

تبصره ۳: ترکیب هیأت داوران دفاع از رساله عبارتند از:

استاد یا استادان راهنما، استاد یا استادان مشاور، ۳ نفر عضو هیأت علمی در رشته مربوط با درجه حداقل استادیاری به انتخاب شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده یا شورای آموزشی و یا پژوهشی پژوهشکده که باید یک نفر از آنان حداقل دانشیار و از مؤسسه های خارج از مؤسسه مجری باشد. در شیوه پژوهشی، دستگاه متقاضی می تواند یک نفر را به عنوان استاد مشاور معرفی کند که مشاور دانشجو در دفاع و داوری ها باشد و به عنوان عضو هیأت داوران در جلسات حضور داشته باشد.

تبصره ۴: حضور استاد راهنمای اول در جلسه دفاع از رساله الزامی است. استاد راهنمای دوم در صورت عدم حضور می بایست به استاد راهنمای اول جهت حضور در جلسه دفاع و انجام ارزیابی وکالت دهد. همچنین حضور حداقل یکی از اساتید مشاور الزامی است.

تبصره ۵: فاصله بین تصویب زمان برگزاری جلسه دفاع از رساله تحصیلی در گروه آموزشی و اعلام وصول توسط دفتر تحصیلات تکمیلی دانشگاه حداقل ۴۵ روز می باشد.

ماده ۹- ارزیابی رساله بر اساس کیفیت علمی پژوهشی انجام شده، میزان نوآوری، چگونگی دفاع از یافته های پژوهشی و نحوه نگارش انجام می شود و نتیجه آن به یکی از دو صورت زیر: الف) قبول (در یکی از سطوح: عالی، بسیار خوب، خوب)

ب) غیرقابل قبول

مطابق جدول زیر تعیین می گردد:

نمره	درجه ارزیابی
۱۹-۲۰	عالی

بسیار خوب	۱۷-۱۸/۹۹
خوب	۱۶-۱۶/۹۹
غیر قابل قبول	کم تر از ۱۶

تبصره ۱: چنانچه رساله دانشجوی « غیر قابل قبول » ارزیابی شود، بنا به تشخیص هیأت داوران، دانشجوی مجاز است طی حداکثر شش ماه، به شرط این که از حداکثر مدت مجاز تحصیل بیشتر نشود، اصلاحات لازم را در رساله به عمل آورد و صرفاً برای یک بار دیگر از آن دفاع کند.

تبصره ۲: پس از قبولی در ارائه رساله، دانشجوی موظف است حداکثر طی مدت سه ماه نسبت به انجام اصلاحات مورد نظر تیم داوری رساله و انجام مراحل تسویه حساب آموزشی اقدام نماید. در غیر این صورت دانشجوی جهت تعیین تکلیف به شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه معرفی خواهد شد.

ماده ۱۰- دانشجوی پس از گذراندن واحدهای درسی و کسب درجه «قبول» از رساله خود به دریافت درجه دکترا نائل می شود:

تبصره ۱: مدرک دوره دکترا حسب مورد با ذکر شیوه (آموزشی - پژوهشی یا پژوهشی) صادر می شود.
ماده ۱۱- مدت مجاز تحصیل در دوره دکترا در شیوه آموزشی حداقل سه سال و نیم و حداکثر چهارسال و نیم و در شیوه پژوهشی حداقل سه سال و حداکثر چهار سال است و در صورت ضرورت به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید گروه ذیربط، در هر دو شیوه می توان حداکثر تا یک نیمسال تحصیلی به این مدت افزود:

تبصره ۱: در صورتی که دانشجوی بنا به عللی خارج از اختیار خود و یا بروز مشکلات غیر قابل پیش بینی، در حداکثر مدت مجاز موفق به اتمام تحصیل نشود، به پیشنهاد استاد راهنمای دانشجوی و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه، کمیسیون بررسی موارد خاص بر حسب مورد با حضور استاد راهنما، وضعیت دانشجوی را بررسی می کند و متناسب با فعالیت های کمی و کیفی و علمی دانشجوی در مورد مدت و نحوه ادامه تحصیل یا اخراج او تصمیم گیری خواهد کرد. بر این اساس مدت مذکور جزو حداکثر مجاز تحصیل دانشجوی محسوب می شود.

ماده ۱۲: در موارد زیر دانشجوی از ادامه تحصیل در دوره دکترا محروم می شود:
الف) میانگین کل نمره های درسی دانشجوی (با رعایت تبصره ۶ ماده ۵) کمتر از ۱۶ شود.
ب) رساله دانشجوی (با رعایت تبصره ۲ ماده ۹) و دفاع مجدد « غیر قابل قبول » ارزیابی شود.
ج) مدت مجاز تحصیل دانشجوی (با رعایت تبصره ۱ ماده ۱۱) به پایان برسد.
د) صلاحیت علمی دانشجوی برای استمرار فعالیت پژوهشی پس از دو ارزیابی جامع (با رعایت تبصره ۹ ماده ۵) احراز نشود.

تبصره ۱: در صورت محروم شدن یا انصراف دانشجوی از ادامه تحصیل در دوره دکترا، مؤسسه مجاز است با رعایت ضوابط و مقررات مربوط صرفاً گواهینامه ای را بر اساس کارنامه تحصیلی دانشجوی صادر کند.

ماده ۱۳- تحصیل در دوره دکتری تمام وقت است و ارائه رضایت کامل کتبی و بدون قید و شرط با تأیید بالاترین مقام مسئول دستگاه محل خدمت دانشجوی برای کارکنان دولت در هنگام ثبت نام الزامی می باشد.

ماده ۱۴- دانشجوی می تواند حداکثر یک نیمسال از مرخصی تحصیلی استفاده نماید که نیمسال یاد شده شامل حداکثر مدت مجاز تحصیلی وی محسوب می شود.

تبصره ۱: در شرایط خاص حذف نیمسال با درخواست دانشجو و تصویب شوراهای گروه آموزشی، دانشکده و دانشگاه امکان پذیر است، اما شامل حداکثر سنوات مجاز محسوب نشدن آن نیمسال، منوط به تصویب کمیسیون موارد خاص دانشگاه است.

ماده ۱۵- این شیوه نامه مشتمل بر یک مقدمه، ۱۵ ماده و ۳۷ تبصره در جلسات مورخ ۹۳/۸/۲۵، ۹۳/۱۰/۷، ۹۳/۱۰/۲۱ و ۹۳/۱۱/۷ شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان مورد بررسی قرار گرفت و در تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۱۴ به تصویب نهایی رسید و قابل اجرا برای دانشجویان مقطع دکتری پذیرفته شده نیمسال اول سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۳ و پس از آن می باشد.